

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1974

---

8 MAI 1974.

**Proposition de loi instituant la charge
de Procureur de la Nation.**

DEVELOPPEMENTS

Le rôle croissant de l'Etat dans la vie sociale de notre pays a donné naissance à un esprit bureaucratique qui fait que, souvent, les administrés ne se reconnaissent plus dans les pouvoirs publics. Or, la démocratie exige non seulement que les dirigeants du pays aux échelons national, régional et local soient librement élus par les citoyens, mais aussi que ceux-ci puissent avoir confiance dans les services publics, en d'autres termes, qu'il n'y ait pas rupture entre les gouvernants et les gouvernés.

Confrontés avec ce problème, les pays scandinaves ont institué la charge d' « ombudsman », lequel a pour mission de recueillir les plaintes déposées par des citoyens qui s'estiment lésés par des actes, décisions ou omissions des autorités administratives. Quoique les compétences de l'ombudsman diffèrent d'un pays scandinave à l'autre, il n'en reste pas moins que le titulaire de cette charge examine les plaintes du point de vue du public, c'est-à-dire d'un point de vue humain. Son rôle consiste à renforcer la confiance que les citoyens peuvent avoir dans leur sécurité juridique. Aux Pays-Bas on a créé une pareille charge sous la dénomination d'« *algemeen vertrouwensman* » (homme de confiance général).

La première condition à remplir est que le Procureur de la Nation occupe une position indépendante vis-à-vis des autorités gouvernementales, puisqu'il sera éventuellement amené à critiquer des services publics.

C'est pourquoi le Procureur de la Nation devrait être élu par les Chambres législatives réunies, pour une période dépassant la durée d'une législature afin qu'il ne puisse pas être considéré comme l'homme de confiance, voire l'homme de paille, d'une majorité partisane. Cette même indépendance postule que, pendant la durée de ses fonctions, l'intéressé bénéficie de l'immovibilité et qu'il ne puisse donc pas être démis par ceux-là mêmes qui l'ont élu. Seule la Cour de cassation aurait le droit de le juger.

BELGISCHE SENAAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1974

---

8 MEI 1974.

**Wetsvoorstel houdende instelling van het ambt
van Landsprocureur.**

TOELICHTING

De groeiende rol van de Staat in het maatschappelijk bestel van ons land, heeft een zodanige bureaucratistische geest verwekt dat de gewone burger vaak zijn eigen beeld niet meer herkent in de bestuurslichamen. Het is echter een eis van de democratie, niet alleen dat de overheidsorganen op nationaal, gewestelijk en plaatselijk niveau vrij worden verkozen door de burgers, maar ook dat dezen vertrouwen kunnen hebben in de organen, m.a.w. dat er geen breuk ontstaat tussen regeerders en geregeerden.

De Scandinavische landen hebben dit probleem opgelost door de instelling van een « Ombudsman », bij wie elke burger een klacht kan indienen, wanneer hij zich benadeeld acht door een daad, beslissing of nalatigheid van de overheid. Ofschoon de ombudsman in elk Scandinavisch land een verschillende bevoegdheid heeft, is het toch in ieder geval zo dat hij de ontvangen klachten onderzoekt uit het standpunt van het publiek, d.w.z. van het individu. Hij heeft tot taak het gevoel van rechtszekerheid bij de burgers te sterken. Ook in Nederland bestaat een soort ombudsman, de zogeheten « algemeen vertrouwensman ».

De eerste eis is dat de Landsprocureur onafhankelijk moet zijn van de overheid, aangezien hij eventueel ertoe genoopt zal zijn om kritiek uit te oefenen op overheidsdiensten.

Daarom zou de Landsprocureur door de verenigde Wetgevende Kamers moeten worden verkozen voor een langere periode dan de vierjarige zitting, om te vermijden dat hij zou doorgaan als de vertrouwensman, ja als de stroman, van een partijdige meerderheid. Die onafhankelijkheid vereist ook dat de betrokkene, voor de duur van zijn ambt, onafzetbaar is en dus niet kan worden afgezet door degenen die hem gekozen hebben. Alleen het Hof van Cassatie zou bevoegd zijn om hem te berechten.

Afin d'assurer l'indépendance du Procureur de la Nation à l'égard des pouvoirs publics, il s'impose de lui accorder la même immunité que celle que notre loi fondamentale a prévue en faveur des membres des Chambres législatives.

Quant à sa compétence, elle serait très large : le Procureur de la Nation pourrait recevoir, sans formalité aucune, toutes plaintes formulées par des citoyens envers des fonctionnaires et agents des services publics centraux, provinciaux et communaux, y compris les services publics autonomes tels que les organismes parastataux, les commissions d'assistance publique, etc. Il va de soi que les plaintes dirigées contre des actes susceptibles de faire l'objet de recours par d'autres voies de droit devront être renvoyées par le Procureur de la Nation aux autorités compétentes.

Nous ne croyons pas qu'il faille accorder, du moins au début, un pouvoir de décision au Procureur de la Nation. Il suffit qu'il puisse critiquer l'acte incriminé et donner à cette critique la publicité nécessaire.

Celle-ci est notamment assurée par la publication d'un rapport annuel établi par les soins du Procureur de la Nation.

Quant à la situation pécuniaire de celui-ci, nous proposons de l'assimiler à celle du plus haut magistrat de l'ordre judiciaire.

Enfin, les frais qu'entraînera l'institution de cette haute charge devraient figurer au budget des Dotations, toujours en vue d'assurer la parfaite indépendance du Procureur de la Nation.

Certes, la présente proposition de loi est susceptible d'améliorations. Nous espérons qu'elle sera retenue par les Chambres législatives afin de contribuer efficacement à la sauvegarde des droits individuels de tous les citoyens belges et de renforcer leur confiance dans les institutions démocratiques qui sont les leurs.

Cet espoir est d'autant plus justifié que, dans le chapitre intitulé « Problèmes institutionnels », la déclaration gouvernementale prévoit la création de la fonction d'ombudsman.

PROPOSITION DE LOI

Article 1.

Il est institué un Procureur de la Nation, chargé de recevoir les plaintes émanant de citoyens belges et d'étrangers résidant en Belgique et relatives aux actes, décisions ou omissions des autorités nationales, provinciales et communales.

Les plaintes se rapportant à des actes, décisions ou omissions contre lesquels il existe d'autres voies de recours sont adressées par le Procureur de la Nation aux autorités compétentes. Celles-ci lui communiquent la suite donnée aux plaintes dont il les aura saisies.

Art. 2.

Pour l'examen des plaintes reçues, le Procureur de la Nation dispose des mêmes pouvoirs que ceux qui sont attribués au juge d'instruction par le Code d'instruction criminelle.

Om de onafhankelijkheid van de Landsprocureur tegenover de overheid te waarborgen, is het noodzakelijk dat hem dezelfde onschendbaarheid wordt toegekend als die welke onze Grondwet heeft ingevoerd ten behoeve van de leden van de Wetgevende Kamers.

Wat de bevoegdheid van de Landsprocureur betreft, die wordt hem zeer ruim toegemeten : hij kan zonder enige formaliteit alle klachten onderzoeken die door burgers worden geuit tegen ambtenaren van de centrale, provinciale en gemeentelijke overheidsinstanties, met inbegrip van zelfstandige openbare diensten als de parastatale instellingen, de commissies van openbare onderstand, enz. Het spreekt vanzelf dat klachten in verband met bestuurshandelingen, waartegen andere rechtsmiddelen openstaan, door de Landsprocureur doorgezonden moeten worden naar de bevoegde instanties.

Wij menen niet dat aan de Landsprocureur voornamelijk beslissingsrecht moet worden verleend. Het is voldoende dat hij op de gelaakte daad kritiek kan uitoefenen en aan die kritiek de nodige ruchtbaarheid kan geven.

Hierin wordt met name voorzien door de bekendmaking van een jaarverslag dat door de zorg van de Landsprocureur zal worden opgesteld.

Wat zijn geldelijke positie betreft, deze zou, naar ons gevoelen, gelijk moeten zijn die van de hoogste magistratuur van de rechterlijke macht.

Om de volledige onafhankelijkheid van de Landsprocureur te verzekeren zouden de kosten verbonden aan de instelling van dit hoge ambt uitgetrokken worden op de begroting van Dotaties.

Dit wetsvoorstel is ongetwijfeld vatbaar voor verbetering. Wij hopen dat de Wetgevende Kamers het zullen aanvaarden, ten einde op doelmatige wijze bij te dragen tot de bescherming van de individuele rechten van alle Belgische burgers en hun vertrouwen in de democratische instellingen te verstevigen.

Deze hoop is des te meer gewettigd, daar de regeringsverklaring onder het hoofdstuk « Institutionele problemen », in de instelling van het ambt van ombudsman voorziet.

H. LAHAYE.

WETSVOORSTEL

Artikel 1.

Er wordt een Landsprocureur ingesteld, belast met het ontvangen van klachten van Belgische burgers en van in België wonende buitenlanders in verband met handelingen, beslissingen of nalatigheden van de centrale, provinciale en gemeentelijke overheidsorganen.

De klachten over handelingen, beslissingen of nalatigheden waartegen andere rechtsmiddelen openstaan, worden door de Landsprocureur aanhangig gemaakt bij de ter zake bevoegde instanties. Deze laatste delen hem het gevolg mee, dat gegeven werd aan de door hem aldus aanhangig gemaakte klachten.

Art. 2.

Voor de behandeling van ontvangen klachten beschikt de Landsprocureur over dezelfde bevoegdheid als die welke het Wetboek van Strafvordering aan de onderzoeksrechter verleent.

Art. 3.

Lorsque le Procureur de la Nation constate le bien-fondé d'une plainte contre un acte, une omission ou une décision d'une autorité, il en informe celui qui a commis l'acte incriminé, pris la décision critiquée ou négligé d'accomplir l'acte qui s'imposait. Il donne à cette information la publicité qu'il juge appropriée.

Art. 4.

Chaque année, le Procureur de la Nation établit un rapport et le transmet aux Présidents des Chambres législatives. Un exemplaire de ce rapport sera remis à chaque membre des deux Chambres.

Art. 5.

Le Procureur de la Nation est élu pour un terme de six années par les Chambres législatives réunies. Son mandat est renouvelable.

Le Procureur de la Nation ne peut être destitué que par un arrêt de la Cour de cassation, qui seule a le droit de le juger.

Le Procureur de la Nation ne peut être poursuivi ni recherché à l'occasion des opinions émises par lui dans l'exercice de ses fonctions.

Il ne peut être poursuivi ni arrêté en matière répressive qu'avec l'autorisation préalable des Chambres législatives.

Art. 6.

Le Procureur de la Nation bénéficiera d'un traitement égal à celui du Premier Président de la Cour de cassation.

Ce traitement ainsi que les frais administratifs et autres qu'entraîne sa charge seront inscrits au budget des Dotations.

Art. 3.

Wanneer de Landsprocureur de gegrondheid van een klacht tegen een handeling, een nalatigheid of een beslissing van een overheidsorgaan vaststelt, geeft hij daarvan kennis aan degene die de gelaakte handeling heeft verricht, de gehekeldde beslissing heeft genomen of verzuimd heeft de geboden handeling te verrichten. Hij geeft aan deze kennisgeving de ruchtbaarheid die hij passend acht.

Art. 4.

Ieder jaar stelt de Landsprocureur een verslag op dat hij aan de Voorzitters van de Wetgevende Kamers doet toekomen. Aan ieder lid van beide Kamers wordt een exemplaar van dat verslag ter hand gesteld.

Art. 5.

De Landsprocureur wordt door de verenigde Wetgevende Kamers gekozen voor een termijn van zes jaar. Hij is herkiesbaar.

De Landsprocureur kan slechts uit zijn ambt worden ontzet door een arrest van het Hof van Cassatie als enige instantie die bevoegd is om hem te berechten.

De Landsprocureur kan niet worden vervolgd of aan enig onderzoek onderworpen naar aanleiding van een mening, in de uitoefening van zijn functie uitgebracht.

Hij kan in strafzaken niet worden vervolgd of aangehouden dan met voorafgaand verlot van de Wetgevende Kamers.

Art. 6.

De Landsprocureur ontvangt een wedde gelijk aan die van de Eeste Voorzitter van het Hof van Cassatie.

Deze wedde, alsook de administratieve en andere kosten aan het ambt verbonden, worden uitgetrokken op de begroting der Dotatiën.

H. LAHAYE.
C. DE CLERCQ.
F. BOEY.
J. PEDE.
G. BEAUDUIN.
A. BERTOUILLE.